

Esben Andreasen: Død og kremering - et interview

Interviewet er med Nakatsu Isao, en af de øverste præster ved Otani Sobyō i Kyoto, hvor de troende kan blive begravet tæt op af Shinrans egen grav. Interviewet understreger, hvorledes man søger at bygge bro mellem den folkelige shin-buddhisme og den mere rationalistiske holdning, som præsterne udviser, præget af deres uddannelsesbaggrund. Afstanden mellem de universitetsuddannede præsters ortodoksi og familiereligionen, der er præget af folkereligiøsitet, er en stadig tilbagevendende udfordring.

Her i Otani Sobyō opbevarer vi først og fremmest Shinrans aske, og også asken fra senere *monshu*¹ gennem historien. Desuden asken fra millioner af mennesker, der som *monto*² deler shin-buddhismens tro. Fra hele Japan kommer folk hertil for at indsætte asken og for at tilbede. Asken er mest *bunkotsu*³. Antallet af besøgende fra udlandet er øget år for år. De, der kommer her, kommer af to grunde: for at møde det afdøde familiemedlem og for at møde Shinran Shonin.

Tror almindelige shin-buddhist tilhængere på sjæle [tamashii]?

I shin-buddhismen belærer vi ikke om *tamashii* i betydningen sjæle. Men jeg tror, at der blandt almindelige shin-troende er synspunkter, som er arvet gennem generationer i den såkaldte familiereligion. Disse synspunkter står ikke nødvendigvis i forbindelse med Shinran Shonins lære. Derfor kan jeg ikke benægte, at der er folk, der tror på eksistensen af en sjæl, som er japaneres almindelige tro. Og der er mennesker, hvis eneste forbindelse med shin-buddhismen er forfædre dyrkelse, men traditionelt er *tamashii* for shin-buddhister en trolddom, en form for overtro. Vi har en religiøs tradition frigjort fra en sådan overtro. Blandt buddhismens mange sekter er shin i den henseende bemærkelsesværdig.

Tror almindelige shin-tilhængere på et kredsløb af fødsel og død, før de ender i Det rene Land eller er der kun ét liv?

Personligt mener jeg, at jeg kun lever en gang, men når livet ophører, kommer Det rene Land. Sådan blev vi belært af Shinran Shonin. Livet i blændværk slutter med dette liv. Vi tror ikke på genfødsel i nogen håndgribelig form, men det fortælles os i vore sutraer, at vi

¹ Øverste præst i et buddhist tempel, her specielt ved Higashi Honganji.

² Shin-buddhismens navn for den enkelte troende.

³ En del af den afdødes aske, hvor en anden del befinder sig i familietemplet.

har drevet rundt i et hav af fødsel og død siden begyndelsen af vor tidsalder. [...] I familiereligionen er der nok en tro på genfødsel, men kun få tror virkeligt på det. Vi betragter det som overtro, hvis det anses som håndgribeligt.

Bliver den afdøde en buddha [hotoke] eller en forfædreånd ved døden?

Shin-buddhismen belærer os ikke om, at vi bliver en *hotoke* efter døden. Problemet er, hvordan de personer, der lever nu, bliver frelst. Det er et problem, hvordan jeg skal forstå, hvad der sker, når folk dør. "Den som lever i sand *shinjin*⁴ forbliver i en tilstand af sand afklarethed, for han er allerede i Amidas varetægt og vil ikke blive forladt. Der er intet behov for at afvente dødsøjeblikket med spænding, ingen grund til at afvente Amidas komme. Når *shinjin* afgøres, afgøres også fødsel [i Det rene Land].⁵". Stadiet af sand afklarethed kaldes også "intet tilbagefald til det nuværende liv". Det betyder, at vi ikke falder tilbage til livet i blændværk, men "vi forsikres om at nå buddha-tilstanden" (Shinran citater). Vi frigøres for ængstelse om et liv efter døden. Det betyder, at et liv i *nembutsu* er åbent, hvor vi lever Det rene Land som dette livs tilflugt. [...]

Dødsriterne ligner de riter, der finder sted ved en munks indvielse. Er der en tro på, at den afdøde bliver en munk i sit kommende liv? Jeg tænker på den symbolske kronragning (okamitori⁶).

Okamitori, som gives ved *kikyoshiki*, betyder at personen har forladt dette liv og er blevet omdannet til et nyt menneske under shin-læren. Det er udtryk for det. Så modtager de deres buddhist navn (*homyo*), og de er Sakyamunis discipel, mens de lever. Det *homyo* der gives ved døden, er det samme. Det betyder, at de som ikke fik et *homyo*, mens de levede, kan få det lige efter døden. Ved at få dette navn får de en sidste mulighed for at blive en discipel af Buddha og komme til Det rene Land. Fra de sørgendes synsvinkel betyder det, at de, som er døde, ikke er blevet til intet, men vender tilbage til Buddhas verden og derigennem bliver personer, som overleverer Buddhas lære til de, der stadig lever. Det er meningen, tror jeg.

Betragter De kremering og forfædterriter som nødvendige for den afdødes frelse?

⁴ Troens øjeblik i omvendelsessituationen og i den troendes resterende liv.

⁵ Citat fra et brev af Shinran i samlingen *Mattosho*.

⁶ Rituel hårafskæring, blandt andet udført ved *kikyoshiki*, en konfirmationslignende ceremoni i hovedtemplet, hvor den troende erklærer sig som overbevist shin-buddhist og får et *homyo*.

Det er både min personlige tro og almindelige troendes opfattelse, at riterne er yderst nødvendige. Det er en mulighed for at møde Buddhas lære ved døden. Vi tror dog ikke - og vi har ingen grund til at tro det - at de, som dør uden begravelsesritualer, ender i helvede.

Det vil sige, at riterne er for den afdødes skyld?

For mennesker i almindelighed er riterne for den afdødes skyld. Det er en stærk overbevisning, at den afdøde får mulighed for at møde Buddhas lære. Men når vi betragter riterne, og hører sutraerne og læren, er det også for de levendes skyld, de sørgende. Det kan være en ny begyndelse for nogle, at de hører læren, selvom de sørger. Samtidig bliver dialogen med den afdøde uendeligt meget dybere.

Besøg ved gravene er stigende ifølge visse bøger om japansk religion. Er det også sådan i shin-buddhismen?

Ja. Vi har virkelig mange besøgende, især ved *obon*⁷ og *ohigan*⁸. De kommer for at udføre forfædre dyrkelse. Men i shin-buddhismen har vi *Ho-onko*⁹ for at møde Shinran Shonins lære. De shin-troende anser *Ho-onko* for den vigtigste buddhistiske højtid.

Udføres der ritualer for aborter (mizuko kuyo) i Otani Sobyō eller andre shin templer?

Det gør vi ikke. Der er nogle, der kommer for at få udført *mizuko kuyo* ved *obon* og *ohigan*. Vi fortæller dem så, at vi i shin-buddhismen ikke har *mizuko kuyo*, men de accepterer ikke svaret. Nogle gange råder vi dem til at acceptere sutra recitationer. Hvis de går med til det, accepterer vi også dem, men det betyder ikke, at vi indvilliger i deres ønsker om at få foretaget *mizuko kuyo*. I det tilfælde de accepterer en sutra recitation, skriver vi et *homyo* [buddhist-navnet på det afdøde barn] på en *homyo-ita*¹⁰, som er et fladt stykke træ. - Dette fordi vi ønsker, at de som kommer for at få *mizuko kuyo* udført og accepterer sutra recitationer, får mulighed for at høre nembutsu-læren.

Esben Andreasen, *Shin-buddhismen – en folkelig japansk religion*. Gyldendal 1994: 73-79.

⁷ Højtid i august, hvor de afdødes sjæle vender tilbage til familierne.

⁸ Jævn døgn, forår og efterår, som også betyder en særlig mulighed for forbindelse med de afdøde.

⁹ Den årlige mindehøjtid for Shinrans død. Oversat "Forsamlingen for at gengælde gunstbevisningen", nemlig Shinrans lære.

¹⁰ Navneskilt til placering ved graven eller på butsudān.